

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2018-2022

HANS VAN POLEN
TIMMERMAN

MIRIAM ZIJP
JURIST / MEDIATOR

FERDI HUMMELINK
ENERGIEDESKUNDIGE

GROENLINKS
OLST-WIJHE

HET KAN EN MOET ANDERS IN OLSST-WIJHE

Waarom wij de gemeenteraad in willen

GroenLinks staat voor verandering. Wij staan voor een nieuwe manier van politiek bedrijven. Voor een politiek waarin niet de winst op korte termijn centraal staat, maar ons gemeenschappelijke belang op de lange termijn. Wij staan voor eerlijk delen in plaats van hardvochtig bezuinigen. Wij staan voor verbinding, vertrouwen en hoop, in plaats van verdeeldheid. En we vinden het hoog tijd dat mensen in Olst-Wijhe daar ook voor kunnen kiezen. Vandaar dat GroenLinks Olst-Wijhe vanaf 2018 de gemeenteraad van Olst-Wijhe in wil.

Het roer moet om

GroenLinks Olst-Wijhe wil het gemeentebestuur op een andere leest schoeien. We zien namelijk grote veranderingen aan de horizon opdoemen. Daar krijgen we mee te maken, of we dit nou willen of niet. Het samenkomen van klimaatverandering, het einde van het fossiele energie-tijdperk en het steeds opvallender piepen en kraken van ons economische systeem maken dat het roer om moet. GroenLinks Olst-Wijhe vindt dat af en toe een beetje bijsturen, zoals de andere politieke partijen doen, bij lange na niet genoeg is. Er is fundamentele verandering van koers nodig. Anders kunnen we een leefbare toekomst voor de huidige en komende generaties niet garanderen.

Bijdragen aan oplossingen

We beseffen dat we mondiale gebeurtenissen niet wezenlijk kunnen bijsturen met ander beleid in een kleine gemeente. Wel is GroenLinks Olst-Wijhe van mening dat aan de kant blijven zitten geen optie is. Alle gemeenten en al hun inwoners moeten een bijdrage leveren aan de oplossing. Zij moeten stoppen met het afschuiven van verantwoordelijkheid, want anders blijf je enkel deel van het probleem. Vele kleintjes maken één grote. Olst-Wijhe moet dus zijn partij meeblazen en naar vermogen bijdragen aan de oplossingen, in plaats van weg te lopen voor de problemen.

Consequent zijn

Het Akkoord van Parijs is voor GroenLinks Olst-Wijhe een belangrijk ijkpunt voor beleid. Het klimaatakkoord stelt duidelijke doelen voor energie- en klimaatbeleid. En wie daar consequent aan wil werken, moet die klimaatdoelen ook door laten werken op andere gemeentelijke beleidsterreinen als economie, bouw, verkeer en onderwijs.

Kijken naar wat mensen zelf kunnen en willen

Daarnaast wil GroenLinks Olst-Wijhe dat iedereen in onze gemeente een fatsoenlijk bestaan kan opbouwen. Iedereen moet kunnen meedoen, via een betaalde baan, vrijwilligerswerk of op school. Als het mensen zelf niet lukt om een baan te vinden, dan willen wij dat de gemeente helpt. Als je je baan verliest of ziek wordt, moet er een goed sociaal vangnet zijn. En in de zorg staan niet regels en structuren centraal, maar aandacht voor de mens. Er is ruimte om te kijken naar wat mensen kunnen en wat zij zelf willen.

GroenLinks Olst-Wijhe heeft vertrouwen in mensen. Wij geloven dat ieder mens zelf wat van zijn of haar leven wil maken en zelf wil bijdragen aan de eigen omgeving. Daarom geven wij ruimte aan betrokken burgers die hun omgeving groener, mooier of schoner willen maken.

INHOUD

PROGRAMMAPUNTEN 2018-2022	3
1. ENERGIE EN KLIMAAT	4
2. TOEKOMSTBESTENDIGE LOCALE ECONOMIE	7
3. ONDERWIJS MIDDENIN DE SAMENLEVING	9
4. B(L)OEIENDE CULTUUR	10
5. VERKEER EN VERVOER	11
6. OMKIJKEN NAAR ELKAAR	13
Zorg	13
Inkomen	15
Huisvesting	15

PROGRAMMAPUNTEN 2018-2022

In dit verkiezingsprogramma zetten we in zes hoofdstukken uiteen wat voor maatregelen wij in Olst-Wijhe willen nemen de komende jaren. We zullen in de raadszaal voorliggende vraagstukken en beleidsvoorstellen kritisch toetsen aan wat we in dit verkiezingsprogramma hebben opgeschreven. Om het even of de actualiteit aanleiding biedt of niet, zullen we zelf met een reeks initiatieven komen, die we bij voorkeur verder ontwikkelen samen met individuen, samenwerkingsverbanden, maatschappelijke organisaties en ondernemers uit onze gemeente. Hieronder lichten we er een aantal uit.

PROGRAMMAPUNTEN 2018-2022

In de raadsperiode kunt u erop rekenen dat GroenLinks de volgende zaken oppakt:

1. Wij willen dat in onze gemeente op alle fronten zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de zon en de wind. We stimuleren energieneutraal bouwen en het coöperatief beheer van grootschalige duurzame energie-opwekking. Er komt een plan voor hoe Olst-Wijhe 100% energie- en klimaatneutraal kan worden.
2. De economie van Olst-Wijhe wordt een vitale, lokaal gerichte en gedragen, duurzame economie dankzij een samenhangend pakket maatregelen waarbij het energie- en klimaatbeleid leidraad vormt. Als onderdeel van de maatregelen stellen we een stimuleringsfonds in voor duurzame ondernemers en groene bedrijfsinnovaties.
3. We willen dat er een lokale voedselstrategie wordt ontwikkeld in samenspraak met agrariërs, maatschappelijke organisaties en betrokken burgers.
4. We willen de kernen van Olst-Wijhe aantrekkelijker maken voor jonge mensen om daar te blijven wonen of zich daar nieuw te vestigen. Een soepeler bouw- en huisvestingsbeleid kan dat bevorderen en houdt bovendien die voorzieningen op peil in de anders krimpende kernen.
5. De bebouwde omgeving ondergaat een groene facelift met stimulerend beleid voor groene gevels en daken. We ondersteunen buurtbewoners die hun buurt willen vergroenen. Openbaar groen moet bovendien zoveel mogelijk eetbaar worden door aanplant van een grote diversiteit aan vruchten- en notenbomen en bessenstruiken.
6. De gemeente gaat eigenaren van houtstookinstallaties (w.o. houtkachels) stimuleren om fijnstoffilters aan te brengen.
7. Wij geven voorrang aan schoon vervoer: de fiets, de voetganger, elektrisch auto- en openbaar vervoer (op groene stroom).
8. Ruim baan voor eigen initiatieven van burgers, professionals en organisaties die onze kernen en de gemeente als geheel eerlijker, mooier en schoner kunnen maken.
9. Wij geven veel extra ruimte aan kunst en creativiteit. Cultuur verrijkt ons leven.
10. Huisvesting van scholen, bestaand en nieuw, dient te worden uitgevoerd met duurzame materialen en technieken.
11. We willen een meerjarig experiment met een onvoorwaardelijk basisinkomen voor mensen met een inkomen op bijstandsniveau.
12. Jongerenwerk moet in Olst en Wijhe kunnen beschikken over een eigen onderkomen.

1. ENERGIE EN KLIMAAT

Energietransitie wordt ijkpunt voor beleid

Energie en klimaat is het belangrijkste thema voor GroenLinks Olst-Wijhe in de raadsperiode 2018 - 2022. Wij nemen het Klimaatakkoord van Parijs serieus en willen de energietransitie fundamenteel aanpakken. Dat betekent dat we niet alleen zeer intensief inzetten op besparing en duurzame opwek, maar ook dat bij alle andere beleidsterreinen energietransitie een ijkpunt is: mobiliteit en vervoer, (lokale) economie, voedselvoorziening en woningbouw.

Het gemeentelijke beleid moet voornamelijk gefocust zijn op behalen CO₂-reductie en duurzame-energieopwekking zoals geformuleerd in Parijs. Uiteindelijk zijn we allemaal individueel mede-verantwoordelijk voor klimaatverandering en het blijvend hoge gebruik van fossiele brandstoffen, dus moeten als gemeente ons aandeel nemen in het behalen van het Klimaatakkoord van Parijs. Dat doen we op eigen grond, en dus niet via het participeren in opwek of uitstoot-compenserende maatregelen buiten de gemeente.

Verder moeten de doelstellingen worden doorvertaald naar 100% energieneutraal in 2050 en moet daar uiterlijk 2019 een plan voor klaarliggen. De gemeentelijke organisatie zelf (gebouwen, inkoop, woon-werkverkeer) dient al in 2030 energieneutraal te zijn.

Energietransitie levert (op den duur) financiële voordelen op voor burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en gemeentelijke instellingen. GroenLinks wil waar mogelijk in het gemeentelijk beleid verankeren dat die revenuen terugvloeien naar de lokale samenleving, bij voorkeur door gerichte investeringen in duurzame projecten met breed maatschappelijk draagvlak.

Energiebesparing

We willen dat particuliere huizen met een slecht energielabel met voorrang worden verduurzaamd waarbij kosten worden voorgeschoten en via een lagere energierekening worden terugbetaald door de bewoner, volgens een inmiddels beproefd model ("Woningabonnement") dat o.a. in Deventer wordt toegepast. Bij nieuwbouw wordt zuidgericht verkavelen en bouwen verplicht.

(Strengere) handhaving van het Activiteitenbesluit Gebouwen voor bedrijven en instellingen om besparingsmaatregelen door te voeren als die minder dan 5 jaar terugverdientijd hebben. Deze handhaving ook toepassen op verbruikers onder 50.000 kWh of 25.000 m³ gas per jaar. De gemeente stelt hiervoor voldoende menskracht aan.

De gemeente ontwikkelt een voedselstrategie in samenwerking met alle relevante partijen uit de samenleving. Het meerjarenbeleid dat daaruit volgt, heeft als einddoel om de voedselvoorziening van Olst-Wijhe fossielvrij te maken. Het beleid gaat onder meer bevorderen:

- dat er een maatschappij-breed samenwerkingsverband ontstaat rond lokale voedselvoorziening tussen producenten, consumenten, maatschappelijke- en belangenorganisaties;
- dat voedselproductie gericht op de lokale / regionale markt toeneemt (en dus minder transport vraagt);
- dat het aandeel van energie-intensieve voedselproductie afneemt, en
- dat inwoners zich bewust worden van de energie-intensiviteit van voedingsproducten als vlees en zuivel.

Duurzame energieopwekking

Zo snel mogelijk willen we grootschalige, duurzame eigen energie-opwekking binnen de gemeentegrenzen realiseren; minimaal 3 windmolens in 2021 en een zonnepanelenveld in Noordmanshoek in 2019.

Grote dakoppervlakken zoals van industriële en agrarische bedrijven dienen optimaal te worden benut voor zonnepanelen. De eigenaar van het gebouw participeert daarin via verhuur van het dak, ofwel door (mede) eigenaarschap van de panelen.

Opwek dient coöperatief te worden georganiseerd, dus met eigenaarschap / zeggenschap door burgers en bedrijven, waarbij de opbrengsten van de energieverkoop terugvloeien naar de lokale gemeenschap. Projectontwikkeling van de opwek dient in beginsel te liggen bij de lokale coöperatie (Goed Veur Mekare). Deze dient daarvoor voldoende gefaciliteerd te worden door de gemeente middels financiële tegemoetkomingen en verdere ondersteuning.

Voor het verhandelen van de opgewekte energie dient samenwerking te worden gezocht met een regionaal duurzaam coöperatief energiebedrijf.

Energielandschap

Energietransitie is bij grootschalige opwek (windmolens, zonneparken, biogas) niet mogelijk zonder substantiële aanpassingen in het landschap. Duurzame energieprojecten dienen een versnelde planologische procedure (bestemmingsplan, milieueffectrapportage) te krijgen en moeten met betrekking tot gemeentelijke lasten (leges, OZB) zoveel mogelijk ontzien worden.

De landschappelijke inpassing van grootschalige energie-opwek moet speciale aandacht krijgen, waarbij meervoudig ruimtegebruik leidraad moet zijn; er zijn goede voorbeelden van combinaties van zonneparken in combinatie met het houden van kleinvee, land- en tuinbouw.

GroenLinks Olst-Wijhe wil dat de grondinbreng door grondeigenaren ook collectief / coöperatief georganiseerd wordt. Het samen bepalen van spelregels vooraf voorkomt dat op een later moment niet iedereen kan meeprofiteren.

Overige maatregelen

- We stimuleren elektrisch vervoer; de gemeente geeft hiervoor met de geleidelijke vervanging van het eigen wagenpark het goede voorbeeld. De benodigde elektra hiervoor wordt 100% duurzaam opgewekt.
- De gemeente stimuleert de eigen medewerkers tot het gebruiken van (elektrische) fietsen in plaats van auto's voor in elk geval ritten onder de 7 kilometer.
- Ambtenaren en bestuurders die voor of namens de gemeente naar het buitenland reizen in het kader van internationale samenwerking of anderszins, maken indien mogelijk daarvoor gebruik van bus of trein.
- In het gemeentelijk groenbeleid wordt de opbouw van biomassa bevorderd. Er wordt extra CO₂ vastgelegd door het vergroten van de humuslaag.
- De gemeente koopt uitsluitend 100% duurzame elektriciteit in, ofwel via haar plaatselijke coöperatie ofwel via een regionale of binnenlandse opwekbron.
- Bij nieuwbouw wordt alleen nog gasloos en energieneutraal gebouwd, met een EPC = 0, dus vooruitlopend op landelijk beleid.
- De gemeente maakt in 2018 een warmteplan, met daarin een route hoe te komen tot warmteneutrale gebouwen in de gehele gemeente (woningen en bedrijven). Bij grote bedrijven moeten restwarmtestromen in kaart worden gebracht en zoveel mogelijk worden hergebruikt.
- De gemeente wordt lid van Vereniging Klimaatverbond Nederland.
- In het kader van energiebesparing en beperking van lichtvervuiling gaat de gemeente in de openbare ruimte ondoelmatige straatverlichting ofwel verwijderen, ofwel uitzetten op ondoelmatige tijden, ofwel vervangen door gerichte en minder verstrooiende verlichting. De verlichting bij sportaccommodaties dient aan dat laatste ook te voldoen.

ENERGIE EN KLIMAAT

In 2018-2022 neemt GroenLinks Olst-Wijhe in elk geval de volgende initiatieven:

1. Snelle uitvoering van grootschalige energie-opwekking in coöperatief verband, met de ontwikkeling van visie en beleid om in 2050 te komen tot CO2-neutraliteit en 100% duurzame energie-opwekking.
2. Herijking van de bouwvoorschriften richting een substantiële verbetering van energielabels voor bestaande woningen en gasloos, energieneutraal en zuid-georiënteerde nieuwbouw.
3. Het initiatief om te komen tot een gemeentelijke voedselstrategie.

2. TOEKOMSTBESTENDIGE LOCALE ECONOMIE

Onze economie drijft op fossiele brandstoffen

Onze samenleving, waarvan de economie een belangrijke component is, heeft de afgelopen decennia veel van zijn veerkracht verloren.

Voor ons dagelijks voedsel zijn we bijvoorbeeld grotendeels afhankelijk geworden van wat er in de schappen van de supermarkt ligt. En gevulde schappen bestaan alleen bij gratie van een distributie-systeem dat vrijwel volledig afhankelijk is van fossiele brandstoffen. Ook de aanvoer van voedsel naar distributiecentra kent lange lijnen; een gemiddelde avondmaaltijd in Nederland heeft zo'n 33.000 kilometer gereisd.

Het energieverbruik voor die reiskilometers en de bijbehorende CO₂-uitstoot gelden niet alleen voor voedsel. Alle dingen die we kopen, gebruiken en nadien bij het afval laten belanden, verbinden ons op die manier met de rest van de wereld, op een niet-duurzame manier. Energie voor productie en transport en de gekoppelde CO₂-uitstoot zijn daarmee de achilleshiel van onze samenleving geworden. Door onze afhankelijkheid van grootschalige systemen voor energie-opwekking, productie en transport zijn we als lokale samenleving niet meer in staat om in onze basisbehoeften te voorzien op het moment dat er een kink in de kabel komt. Klimaatverandering, het einde van het fossiele-energetijdperk en toenemende grondstoffenschaarste zijn daarmee reële bedreigingen geworden voor onze toekomst.

Lokale oplossingen

GroenLinks Olst-Wijhe pretendeert niet de mondiale problematiek op te kunnen lossen. Wel denken we dat Olst-Wijhe een bijdrage kan leveren aan het zoeken naar oplossingen. Ook kunnen we de weerbaarheid versterken van de onze plaatselijke samenleving tegen de impact van landelijke en internationale gebeurtenissen. Als we dat goed aanpakken, zullen economische en ecologische crises ons minder kunnen raken. Dit vraagt om een samenhangend pakket aan maatregelen op de korte, middellange en lange termijn, die raakvlakken hebben met veel andere gemeentelijke beleidsterreinen.

Juistschaligheid

In Olst-Wijhe hebben we geen invloed op de beprijzing van goederen en producten die van ver weg komen. De milieukosten zijn vrijwel nooit of slechts ten dele verdisconteerd in de prijs. Het terugbrengen van de CO₂- en energie-voetafdruk van producten is enkel te beïnvloeden door bewust te kiezen voor lokale grondstoffen en productieprocessen.

GroenLinks Olst-Wijhe wil dat de gemeente initiatieven uit de samenleving ondersteunt die het lokaler gericht maken van de economie bevorderen, zoals het – aanvullend op de euro – invoeren van een lokale munt.

Maar het is onmogelijk en onwenselijk om alles plaatselijk te kunnen produceren en leveren. GroenLinks Olst-Wijhe pleit dus niet voor principiële klein- of grootschaligheid, maar voor juistschaligheid. Lokaal als het kan en vanuit energetisch oogpunt logisch is, maar anders is regionaal of bovenregionaal het juiste schaalniveau. En internationaal als het werkelijk niet anders kan.

Ondernemingen die deelnemen aan de toekomstige vitale, lokale economie van Olst-Wijhe, onderschrijven dit juistschaligheidsprincipe en richten hun vraag en aanbod daarnaar in.

Lokaal stimuleringsfonds

Wij willen dat de gemeente in samenwerking met marktpartijen en de provincie een lokaal stimuleringsfonds instelt voor het verduurzamen en versterken van de lokale economie. Hiermee krijgen bedrijven een stimulans om op diverse terreinen hun activiteiten te verduurzamen, en krijgen duurzame startups een steun in de rug.

Het betreft een revolving fund, dus op termijn moeten de gesteunde bedrijven zelf hun broek op kunnen houden.

Duurzaam vestigingsbeleid

GroenLinks Olst-Wijhe wil dat de gemeente in zijn vestigingsbeleid bepalingen opneemt die ervoor zorgen dat bedrijven die zich nieuw in onze gemeente vestigen, voldoen aan een set duurzaamheids-eisen die verder gaan dan het wettelijk bepaalde minimum. Naar reeds gevestigde bedrijven treedt de gemeente strenger op waar het gaat om hun energieverbruik (zie hoofdstuk Energie & Klimaat). Indien er gekozen moet worden, gaan lokaal gewortelde ondernemingen vóór op bedrijven van buiten de gemeente. Ook het duurzaamheidsgehalte van de te leveren producten of diensten vormt een selectie criterium.

De industrieterreinen ondergaan wat ons betreft een forse verduurzamingsslag. Zo zijn zij uiterlijk in 2030 volledig energieneutraal.

Maatschappelijke meerwaarde manifest

Het staat ons voor ogen dat de gemeente samen met het MKB en maatschappelijke organisaties een Maatschappelijke Meerwaarde Manifest (M3) opstelt. Hierin verklaren ondertekenende partijen dat zij via hun aandeel in de lokale economie maatschappelijke meerwaarde nastreven. Dat betekent dat in geld en/of in natura een nader te bepalen percentage van de winst wordt geherinvesteerd in de lokale gemeenschap. Zo kan de economie een motor worden voor sociaal-maatschappelijke groei en bloei.

Duurzaamheid wordt toetssteen

Als er initiatieven uit de samenleving komen om productketens en -aanbod van Olst-Wijhese ondernemingen te verduurzamen, wil GroenLinks Olst-Wijhe dat de gemeente die actief ondersteunt.

De gemeente geeft bovendien het goede voorbeeld met een inkoopbeleid dat stapsgewijs toewerkt naar 100% duurzame inkoop in 2030. Dit vertaalt zich in keuzes voor grondstoffen met een eco-keurmerk, herkomst uit de nabije regio, producten en diensten met een lage CO₂- en energie-voetafdruk, en zo meer. Waar het gaat om producten uit armere delen van de wereld, baseert de gemeente zich op de strenge kwaliteitseisen aan arbeidsomstandigheden en verdiensten voor arbeiders en kleine producenten zoals die worden gehanteerd door Fair Trade keurmerken.

De gemeentelijke Bedrijven-contactfunctionaris krijgt als specifieke opdracht om lokale ondernemers te stimuleren om in eerste instantie zaken te doen met elkaar in plaats van met toeleveranciers en dienstverleners van buiten de gemeente of regio.

De gemeente onderzoekt in samenwerking met het MKB en het Hoger Onderwijs uit de regio op welke terreinen de lokale cirkels van grondstoffen – producten – afvalstromen gesloten kunnen worden, als basis voor nadere maatregelen en beleidsvorming.

TOEKOMSTBESTENDIGE LOCALE ECONOMIE

In 2018-2022 neemt GroenLinks Olst-Wijhe in elk geval de volgende initiatieven:

1. Een maatschappelijk breed ondersteund Maatschappelijk Meerwaarde Manifest als basis voor de omslag naar een lokaal sterke, door de samenleving gedragen duurzame economie.
2. Uitvoeringskracht aan de hand van een helder tijdpad voor het bereiken van 100% duurzame inkoop door de gemeente in uiterlijk 2030.
3. Instelling van een lokaal stimuleringsfonds voor het versterken en verduurzamen van de lokale economie.
4. Een stevige 'groene' aanscherping van het vestigingsbeleid voor bedrijven.

3. ONDERWIJS MIDDENIN DE SAMENLEVING

Vernieuwend basisonderwijs in de kernen

We willen modern en onderscheidend onderwijs in onze gemeente. Hiermee gaan we onze gemeente aantrekkelijk maken voor jonge gezinnen om te wonen, en dat is hard nodig om niet te vergrijzen en de voorzieningen in de kernen te behouden. In 2017 is er al een trend zichtbaar van jonge gezinnen uit Zwolle en Deventer die zich in Olst-Wijhe willen vestigen.

Juist nu we de basisscholen in de gemeente gaan vernieuwen, moeten we die slag maken. Dorpsscholen in de regio waar het bijzonder goed mee gaat zijn bijvoorbeeld De Zaaier in Teuge en De Bongerd op Boerhaar. Daar kunnen we van leren.

Duurzaam in bouwen, duurzaam gebruiken

GroenLinks Olst-Wijhe wil dat schoolgebouwen het toonbeeld van duurzaamheid zijn in materiaalgebruik en in energiegebruik. Uiteraard moeten de leerlingen en docenten zich er prettig en thuis voelen. De gebouwen moeten ruim zijn en voorzien van multifunctionele ruimten (aula, centrale hal etc.) die ook voor andere maatschappelijke doelen gebruikt kan worden.

Overall veilig fietsen naar school

Alle scholen moeten veilig per fiets en lopend bereikbaar zijn. Waar zich onveilige situaties voordoen, moet "auto te gast" toegepast worden, met behulp van verkeersdrempels, 30 km-zones, zebrapaden, enzovoort. Rond het aan- en uitgaan van de scholen kunnen tijdsloten voor vrachtverkeer in kernen ingesteld worden.

Scholen nemen actief deel aan de gemeenschap

Als gemeente willen we de scholen inhoudelijk betrekken en faciliteren bij cultuur, maatschappelijke en duurzame projecten. Samen met de plaatselijke Kulturhusen, verenigingen als Het Nut, toneelgezelschappen, Popschool, SST-Producties en de harmonie kunnen we actieve programma's maken voor en met de scholen. Duurzaamheid is ook een thema. Hoe gaan we met de scholieren van nu naar een zorgzame en duurzame toekomst?

ONDERWIJS MIDDENIN DE SAMENLEVING

In 2018-2022 neemt GroenLinks Olst-Wijhe in elk geval de volgende initiatieven:

1. Een plan voor structurele verduurzaming van schoolgebouwen.
2. Kwaliteitsimpulsen voor het basis- en voortgezet onderwijs.
3. Optimaal ruimte creëren voor stageplekken en praktijkgericht onderwijs.

4. B(L)OEIENDE CULTUUR

In een bloeiend dorp floreert het culturele leven

Culturele voorzieningen zoals bibliotheken, filmhuizen en theaterzalen zijn basisvoorzieningen die niet ter discussie staan. Zonder cultuur sterft de ziel van een gemeenschap. Cultuur brengt jong en oud met elkaar in contact. Dat is het cement van een gemeenschap.

Alle nieuwe inwoners van Olst-Wijhe krijgen een voucher om een half jaar aan een cultureel initiatief deel te nemen, om zo kennis te maken met het dorp, de mensen en de voorzieningen. Deze vouchers worden ook opgenomen in het palet van gemeentelijke relatiegeschenken in plaats van de geijkte fles wijn.

Kulturhusen krijgen verbindende functie

De Kulturhusen met de daar werkzame cultuurmedewerkers krijgen een speciale opdracht om de cultuuraanbieders en inwoners met elkaar te verenigen, samen te laten werken. Zoals bij de scholen al genoemd is, zijn dat de Popschool, de harmonie, muziekschool, de toneelgezelschappen, zangverenigingen, Het Nut, dansgezelschappen, het Sal, SST-Producties, Soepcafe etc. De gemeente moet deze verenigingen en initiatieven met de Kulturhusen zoveel mogelijk faciliteren met erkenning, kennis, netwerk, financiën en ruimtes.

B(L)OEIENDE CULTUUR

In 2018-2022 neemt GroenLinks Olst-Wijhe in elk geval de volgende initiatieven:

1. Plan voor het aanstellen van cultuurmakelaars.
2. Stimuleren van cultuurdeelname door nieuwe inwoners.
3. Vergroting en verbreding van het culturaanbod.

5. VERKEER EN VERVOER

Auto te gast: Fietsvriendelijk Olst-Wijhe

Waar het kan moet het principe "Auto te Gast" worden toegepast. Doorgaande wegen waar ook veel plaatselijke voetgangers en fietsers gebruik van maken, krijgen gescheiden fietspaden.

Vermindering hinder vrachtverkeer

Tijdsloten kunnen de druk van vrachtverkeer op de centra van Olst en Wijhe verminderen. Bijvoorbeeld op tijden dat er veel schoolkinderen van en naar school gaan. In veel plaatsen in Nederland gebeurt dit al met succes. Daar kunnen wij van leren.

In Olst blijft vrachtverkeer vanaf het oude industrieterrein een last voor de verkeersveiligheid. Zeker vanwege de geringe ruimte voor schoolgaande fietsers ter plaatse. Daarom moet de Jan Hooglandstraat in Olst een fietsweg worden, waar gemotoriseerd (vracht)verkeer zijn snelheid aan die van de fietsers aanpast. Andere maatregelen zullen namelijk ten koste gaan van het ter plekke toch al schaarse voetgangersgebied.

Ondanks deze maatregel moet op de langere termijn bedrijvigheid nabij het station verplaatst worden richting industrieterrein De Meente. De grond moet weer de bestemming woningbouw krijgen. Ook hiermee volgen we tal van voorbeelden in andere gemeenten: Vrachtverkeer en industrie in het centrum van woonkernen zijn niet meer van deze tijd.

Laadpalen elektrische auto's

Vooruitlopend op de transitie van benzine rijden naar elektrisch rijden wil GroenLinks Olst-Wijhe meer elektrische laadpalen, op strategische plaatsen overal in de gemeente.

Als er auto's uit het gemeentelijke wagenpark vervangen moeten worden, zullen dit elektrische voertuigen zijn.

Verfraaiing en herinrichting N337 in Olst en Den Nul

De dijk in Olst wordt aantrekkelijker en veiliger gemaakt voor langzaam verkeer en voetgangers: een fietsstrook aan beide kanten, een trottoir en veilige oversteekplaatsen bij Bökkers Mölle en de pont. Op de dijk worden meer sfeervolle verlichting en bloembakken geplaatst.

In Den Nul is de doorgaande weg door het dorp redelijk veilig en breed, maar weinig aantrekkelijk ingericht. GroenLinks Olst-Wijhe wil de fietsstroken aan weerszijden van de weg fysiek scheiden van het autoverkeer, en aanleg van een fatsoenlijk trottoir, sfeervolle verlichting en een groene aankleding met bomen.

Geen uitbreiding Lelystad Airport

Groei van de luchtvaart in Nederland vindt GroenLinks het meest slechte idee als we het Akkoord van Parijs willen halen. Het plan voor 40.000 goedkope regionale vakantievluchten vanaf Lelystad Airport moet echt van de baan. Vliegen is zeer milieuvriendelijk: we moeten minder vliegen en laten we dan beginnen met minder goedkope vakantievluchten.

GroenLinks Olst-Wijhe zal zich blijven verzetten tegen Lelystad Airport en mogelijke nieuwe lage vliegroutes boven onze gemeente. Richting Rijksoverheid moet de gemeente zich hier veel actiever tegen teweer stellen.

Ruim baan voor openbaar vervoer

Raalte wordt steeds belangrijker als knooppunt voor scholen en werken. GroenLinks Olst-Wijhe is blij met de pas geopende buurtbus-lijn Wijhe-Raalte. Wij vinden het echter een zwak punt als deze buslijn afhankelijk is van vrijwillige inzet van chauffeurs. Ook de door de provincie doorgevoerde bezuinigingen op buslijn 161 vindt GroenLinks Olst-Wijhe onacceptabel; deze dienen te worden teruggedraaid. De gemeente moet dus blijvend lobby voeren bij de provincie voor intensivering en verbetering van het professioneel busvervoer. Onderdeel van die lobby is, dat de bussen zo snel als mogelijk moeten worden vervangen door elektrische bussen.

Wij hebben een perfecte spoorverbinding met de knooppunten Deventer en Zwolle. Die willen we behouden met de stations Olst en Wijhe. GroenLinks Olst-Wijhe is voorstander van spoorverdubbeling tussen Olst en Deventer mits de half-uurs intercityverbinding gehandhaafd blijft.

Mocht het laatste stukje spoorverdubbeling van Olst naar Deventer een feit worden, dan blijft station Olst behouden. Wij willen het gebruik van de trein voor woon- werkverkeer en scholieren stimuleren.

De tendens dat de NS/Prorail onbewaakte spoorwegovergangen afsluit, vindt GroenLinks Olst-Wijhe erg onwenselijk. Wij willen dat de gemeente zich in voorkomende gevallen hard maakt voor minimaal overgangsbewaking met een belsignaal, en bij voorkeur ondertunneling.

VERKEER EN VERVOER

In 2018-2022 neemt GroenLinks Olst-Wijhe in elk geval de volgende initiatieven:

1. Actieve, afwijzende opstelling van de gemeente met betrekking tot Lelystad Airport.
2. Beleid op gebied van verkeer en ruimtelijke ordening worden gestoeld op het principe 'Voorrang voor langzaam verkeer' en openbaar vervoer.
3. Plan voor een inhaalslag op gebied van de energietransitie in het autogebruik.

6. OMKIJKEN NAAR ELKAAR

Sociale duurzaamheid heeft vele gezichten. GroenLinks Olst-Wijhe wil dat ieder optimaal de ruimte krijgt om zijn of haar eigen leven vorm en inhoud te geven. Dat je in vrijheid keuzes kunt maken wat betreft zorg en inkomen en de plaats waar je wilt wonen. Als ieder daarbij tevens rekening houdt met de behoefte aan vrijheid van de ander en de noodzaak om zwakkeren te beschermen, is tevens de basis gelegd voor een samenleving waarin mensen meer naar elkaar omkijken. De gemeente kan daarvoor de kaders scheppen.

Meer zorgzaamheid, minder markt

Sociale duurzaamheid is ver te zoeken als geld de maat der dingen is, zoals nu op veel terreinen het geval is. Zo wordt de zorg nu behandeld als een markt: ziekenhuizen, verpleeghuizen, thuiszorgorganisaties en andere zorginstellingen worden gerund als bedrijven. Bureaucratische tussenlagen, op winst beluste zorgverzekeraars en botte bezuinigingen halen de zorgzaamheid uit de zorg. Artsen en verpleegkundigen kunnen mensen lang niet zoveel aandacht geven als nodig is.

Dat moet en kan anders. Het geld dat gaat naar de bonussen van bestuurders, moet terug naar de zorg voor patiënten. Net als de winst van farmaceuten en van marketingcampagnes door zorgverzekeraars. GroenLinks wil daarvan meer verpleegkundigen betalen, om mensen de zorg te kunnen geven die ze verdienen. Verzekeraars dicteren dan niet langer de zorg. De aandacht voor mensen komt weer centraal te staan.

De gemeente heeft de afgelopen raadsperiode een pakket belangrijke taken erbij gekregen op het gebied van zorg. Er is hard gewerkt om die taken op voldoende niveau uitgevoerd te krijgen. Evengoed wil GroenLinks Olst-Wijhe dat de komende raadsperiode nog wat tandjes worden bijgezet:

- Jeugd en jongeren: Ieder kind verdient het om de zorg te krijgen die het nodig heeft. Voor alle kinderen en hun verzorgers is de zorg laagdrempelig toegankelijk via één loket. Jeugd en jongeren worden zoveel mogelijk actief betrokken bij het uitstippelen van een voor hen passend aanbod. In Olst en Wijhe dient het jongerenwerk te beschikken over passende locaties om groepen (hang)jongeren een veilige plek te kunnen bieden.
- Geestelijke gezondheidszorg: ook deze zorg is voor alle inwoners van onze gemeente laagdrempelig toegankelijk.
- Zorg dichtbij: GroenLinks Olst-Wijhe wil de zorg dichtbij brengen. Dat betekent dat we een nauwere samenwerking willen stimuleren tussen wijkverpleegkundigen en huisartsen. Deze zorg is niet alleen goed, maar ook goedkoper en wordt geleverd door vertrouwde gezichten. Zij zijn de spil in de zorg aan de inwoners van onze gemeente.
- Eigen regie: GroenLinks Olst-Wijhe wil dat elke inwoner met een zorgvraag gepaste zorg krijgt die zij of hij nodig heeft en wenst. Daarbij is het uitgangspunt dan ook dat iemand zo lang mogelijk de eigen regie behoudt en waar nodig en gewenst hierin wordt ondersteund. Dit wil GroenLinks stimuleren door onder andere de inzet van persoonsgebonden budgetten voor de mensen die dat willen en zorg in natura waar gewenst.

Persoonlijke gegevens bewaken

Het is voor GroenLinks Olst-Wijhe van groot belang dat de privacy van zorgvragers die met zorg te maken hebben zo goed mogelijk wordt beschermd. Het organiseren van zorgtaken bij gemeenten brengt het risico met zich mee dat bekenden van het gezin werkzaam zijn bij de gemeente, en zo gevoelige gegevens over hen in handen kunnen krijgen. Persoonlijke informatie in de zorg moet daarom zo kort mogelijk worden bewaard en zo min mogelijk mensen moeten er toegang toe hebben. Toegang ligt daarom in eerste instantie alleen bij de zorgverlener van een zorgvrager.

Vertrouwen in professionals

De zorg bestaat in toenemende mate uit registratie en administratie. Dit leidt tot een enorme toename van de werkdruk, kosten en een afname van de kwaliteit van de zorg. Om dit tegen te gaan wil GroenLinks Olst-Wijhe een verbetering doorvoeren die leidt tot een reductie van de registratiedrift. Daarbij geldt het volgende uitgangspunt naar de zorgverlener: "high trust en low tolerance". Daarmee bedoelen wij dat we vertrouwen hebben in de zorgprofessional, maar we accepteren ook geen fouten. Hiermee realiseren wij minder bureaucratie, goede controlemechanismen waarmee zorgvrager en zorgverlener zo min mogelijk worden belast.

Voorkomen is beter dan genezen

Naast de zorg die wij goed willen regelen voor onze inwoners met één of meerdere zorgvragen, willen wij er ook voor zorgen dat de zorgvraag zoveel mogelijk wordt voorkomen door preventieve maatregelen, opdat mensen gezond blijven. Naast algemene zaken als voorlichtingsbijeenkomsten en de signalerende rol van zorgverleners bij initiële zorgvragen, wil GroenLinks Olst-Wijhe initiatieven en activiteiten stimuleren waar een preventieve werking van uit gaat. Dat zijn maatregelen zoals hieronder genoemd, die vaak op andere beleidsterreinen liggen dan die van zorg en welzijn, zoals ruimtelijke ordening en onderwijs.

- Bevorderen van groene woonomgeving voor iedereen vanwege het bewezen positieve effect op geestelijke en lichamelijke gezondheid. Dit houdt in dat er beleidsmatig gewerkt wordt om 'grijze' straten en buurten een groene facelift te geven, en beleid te ontwikkelen dat groene gevels en daken bevordert, en waar mogelijk inzet op ontharding of andersoortige vergroening van wegen en paden. En waar nieuwe aanplant komt, wil GroenLinks Olst-Wijhe dat deze bij voorkeur ook eetbaar is (noten en vruchten).
- Sport en bewegen tijdens en na schooltijd en schoolzwemmen moet voor alle kinderen beschikbaar zijn. De gemeente intensificeert waar mogelijk de sportfaciliteiten en moedigt de oprichting van sportverenigingen aan.
- De gemeente zoekt samenwerking met het basis- en voortgezet onderwijs ter bevordering van voorlichting over gezonde voedingspatronen en gebruik van alcohol en drugs.

Onvoorwaardelijk basisinkomen

In de komende raadsperiode wil GroenLinks Olst-Wijhe dat de gemeente alle mogelijkheden benut voor het creëren van (een meerjarig experiment met) een onvoorwaardelijk basisinkomen voor in elk geval Olst-Wijhenaren met een inkomen op bijstandsniveau.

Het experiment moet worden getoetst aan duidelijke, vooraf bepaalde doelstellingen en voorwaarden, waaronder betaalbaarheid. Alleen dan kan het succes goed worden gemeten en het experiment worden uitgebreid naar andere doelgroepen.

Wij zien in een onvoorwaardelijk basisinkomen veel voordelen:

- het verschaft iedereen een minimale bestaanszekerheid;
- mensen hebben de vrijheid om zelf keuzes te maken tussen betaald werk, opleiding, onderneming, vrijwilligerswerk en/of (mantel)zorg;
- het rondpompen van geld, de bijbehorende bureaucratie en controles kunnen afgeschaft worden;
- mensen worden bevrijd van de beperkende 'etiketten' die nu geplakt worden;
- het loont als mensen met elkaar samenwerken, kosten delen en/of samenwonen, en
- gelijktijdige hervorming van de arbeidsmarkt zorgt voor meer betaald werk en meer (deeltijd)banen.

Kernen floreren bij ander huisvestingsbeleid

Als onze gemeente niet aantrekkelijk is voor jonge mensen, komt de leefbaarheid in de kernen steeds meer onder druk te staan. Noaberschap wordt een heel betrekkelijk begrip als straks de bevolking sterk vergrijsd is terwijl de voorzieningen zijn verdwenen. Met een ander huisvestingsbeleid kunnen we de kernen laten floreren.

De kernen van Olst-Wijhe moeten aantrekkelijke omgevingen zijn om te wonen en leven. Meer vrijheid om te bouwen, zoals in Welsum toegepast, laat minder jongeren vertrekken en trekt meer verjonging uit Zwolle en Deventer. De zoek- en wachttijd is nu jaren. Dat kan korter en creatiever in nauwe samenspraak met de Plaatselijk Belangen en woningcorporaties. De gemeente heeft inmiddels een aantal aansprekende voorbeelden van geslaagde bouwprojecten die door particulieren gezamenlijk zijn gerealiseerd (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap). Die ervaring moet breder in de gemeente worden ingezet; CPO kan actiever worden gestimuleerd op die plekken waar zij het meeste nodig is.

Een dergelijke impuls houdt ook de voorzieningen op peil in de anders krimpende kernen.

OMKIJKEN NAAR ELKAAR

In 2018-2022 neemt GroenLinks Olst-Wijhe in elk geval de volgende initiatieven:

1. Een meerjarig experiment met een onvoorwaardelijk basisinkomen.
2. In Olst- Wijhe krijgt het jongerenwerk weer een eigen vaste plek voor uiteenlopende activiteiten met/voor jongeren in diverse leeftijdsgroepen.
3. Opzetten van een plan in samenwerking met zorgverzekeraars en woningcorporaties voor het structureel vergroenen van straten en buurten.
4. Een soepeler bouw- en huisvestingsbeleid om de kernen aantrekkelijker te maken voor jonge mensen om daar te blijven wonen of zich daar nieuw te vestigen.